

Raskaus

- * Ensihoidossa hedelmällisessä iässä oleva nainen on raskaana, kunnes toisin todetaan.
- * Kesto n.40 viikkoa
- * Alle 22 viikkoisen sikiön syntymä on keskenmeno
- * Yli 24 viikkoinen sikiö voi jäädä henkiin, 27 viikolla syntyneistä jo puolet jää henkiin.
- * Äidin elinmahdollisuudet tärkeintä ensihoidossa.

Riskinarvio, A-kiireellisyyssluokka

- ▶ Supistukset tulevat alle 5 minuutin välein,
- ▶ lapsen jokin osa tai napanuora näkyy
- ▶ lapsi on jo syntynyt
- ▶ äidillä ponnistamisen pakko
- ▶ äiti on tajuton tai kouristelee

B-kiireellisyys

- ▶ Supistukset yli 5 min. välein
- ▶ Verinen vuoto
- ▶ Epäselvät tiedot
- ▶ Poikkeava raskaus, esim. perätila
- ▶ Aikaisempi nopea synnytys

Välitön tilanarvio

- * Tärkeintä on määrittää, ehditäänkö sairaalaan?
- * Yleensä sairaalaan ei ehditä, jos lapsivesi on mennyt ja äidillä on ponnistamisen pakko joka ilmenee ulostamisen tarpeen tuntemuksena
- * Ulkosynnyttimistä näkyy lapsen tukkaa tai päätä

Välineet, synnytyssetti

- ▶ Steriilit käsineet
- ▶ Pyyhkeitä
- ▶ Suonenpuristimet
- ▶ Kanttinauhaa tai klipsit
- ▶ Sakset
- ▶ Vaippoja, siteitä ja haavalappuja
- ▶ Imu
- ▶ Muovipussit

Toiminta avautumisvaiheessa

- Avautumisvaihe kestää ensisynnyttäjillä 10 -12 tuntia ja uudelleensynnyttäjillä 6 – 8 tuntia (yksilölliset erot suuria)
- Kuljetus synnytyssairaalaan kylkiasennossa
- Äitiyskortti ja äidin haluamat tavarat mukaan

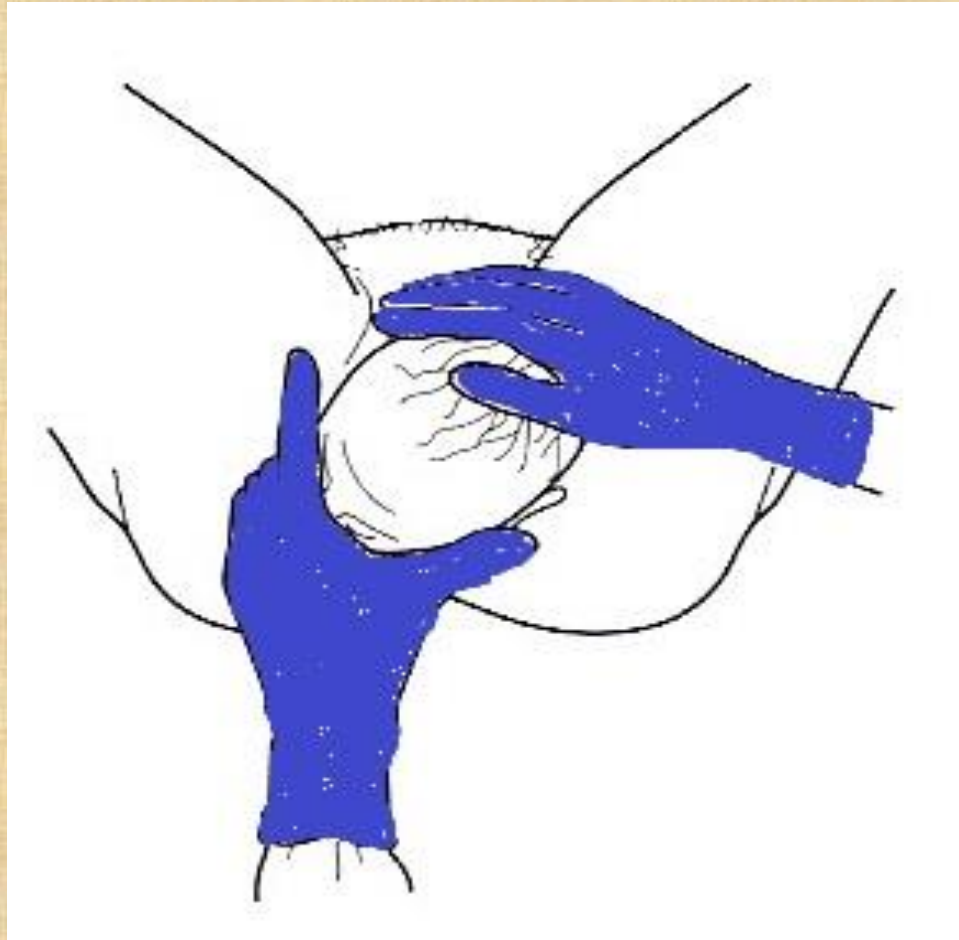
Toiminta ponnistamisvaiheessa

- ✦ Auta äiti tukevalle pöydälle tai sänkyyn selälleen polvet koukussa. Ponnistaminen on helpompaa, jos pää on koholla.
- ✦ Varaa äidin ympärille vähintään 60cm tilaa, jotta lapsi mahtuu syntymään
- ✦ Jos tilaa on vain toisella puolella, äiti ohjataan siten, että oikeakätinen auttaja voi toimia oikealla puolella.
- ✦ Pakaroiden alle muutama pyyhe.
- ✦ Synnytyspakkaus avataan steriilisti äidin viereen.

Jatkuu

- ✦ Puhdista kädet ja laita steriilit hanskat käsiisi
- ✦ Pakkauksesta löytyvä vaippa laitetaan pyyhkeiden päälle yläpää äidin pakaroiden alle. Tarvittaessa tämä vaihdetaan.
- ✦ Kun lapsen pää on näkyvissä ja supistus alkaa selvästi painaan lasta ulospäin, kehoita äitiä ponnistamaan. Ota samalla kiinni lapsen pään sivuilta tukien , jotta lapsi ei synny liian nopeasti.
- ✦ Ilman supistusta ei kannata ponnistaa, vaan silloin kerätään voimia seuraavaa supistusta ja ponnistamista varten.

Pään tukeminen ponnistusvaiheessa

Kuva: Uusi ensihoidon käsikirja, 2003, s.430

Jatkuu:

- ▣ Lapsen pään synnyttyä tarkista ettei napanuora ole kaulan ympärillä.
- ▣ Napanuoran saa usein kevyesti työntämällä pään ja olkapään yli.
- ▣ Jos napanuora tiukasti kaulan ympärillä, pyydetään hoito-ohje ensihoidosta vastaavalta lääkäriltä tai synnytyssairaalan kättilöltä.
- ▣ Auta ensin ylempi olkapää ulos painamalla päätä alaspäin. Ongelmissa yhteys kättilöön.
- ▣ Sitten alempi olkapää kohottamalla lasta ylöspäin .
- ▣ Tämän jälkeen lapsi tuleeekin usein nopeasti ja helposti ulos.

Napanuora kaulan ympärillä

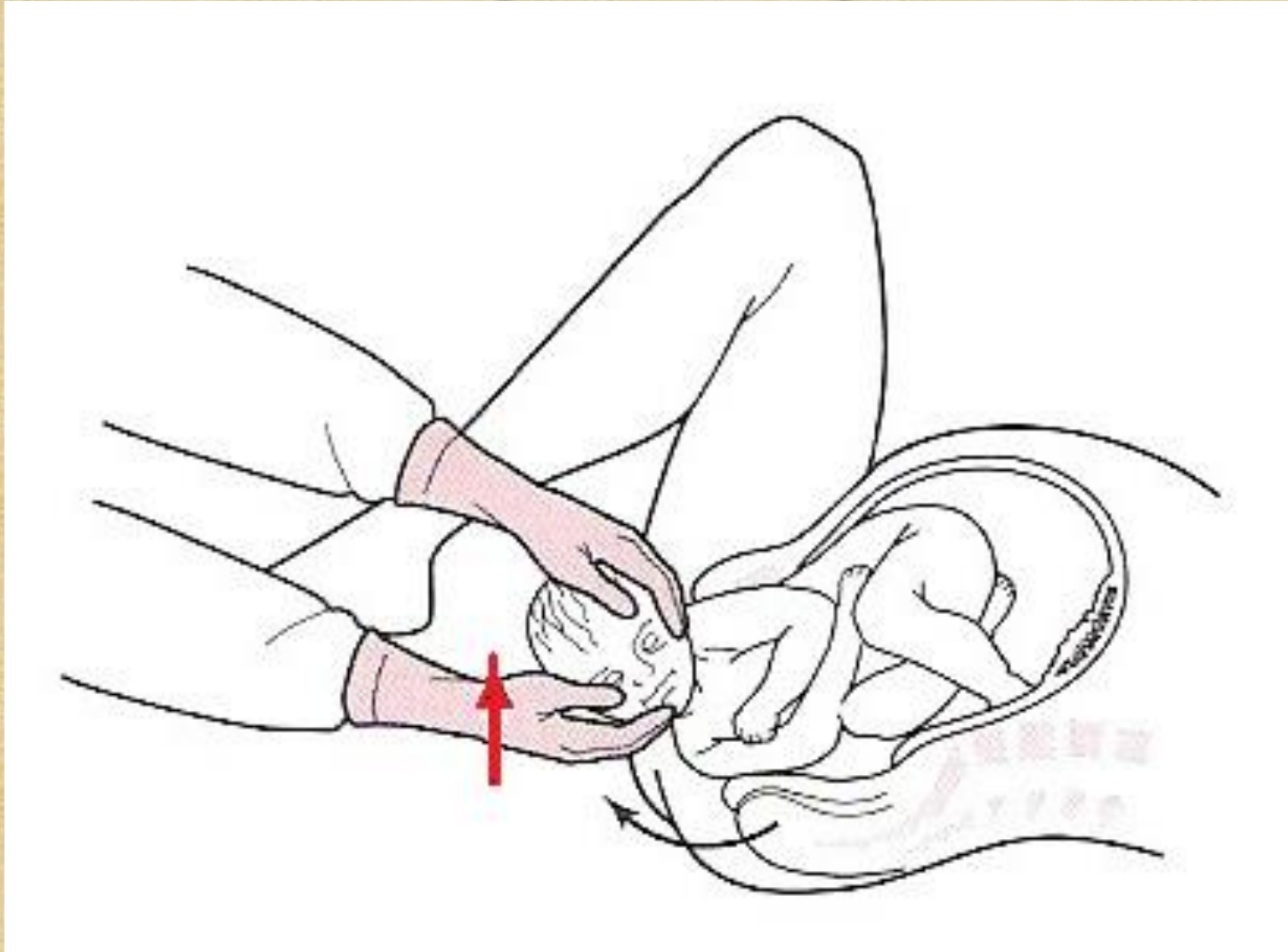
Kuva: Uusi ensihoidon käsikirja, 2003, s.430

Avustaminen, ylempi olkapää

Kuva: Uusi ensihoidon käsikirja, 2003, s.430

Alempi olkapää

Kuva: Uusi ensihoidon käsikirja, 2003, s.430

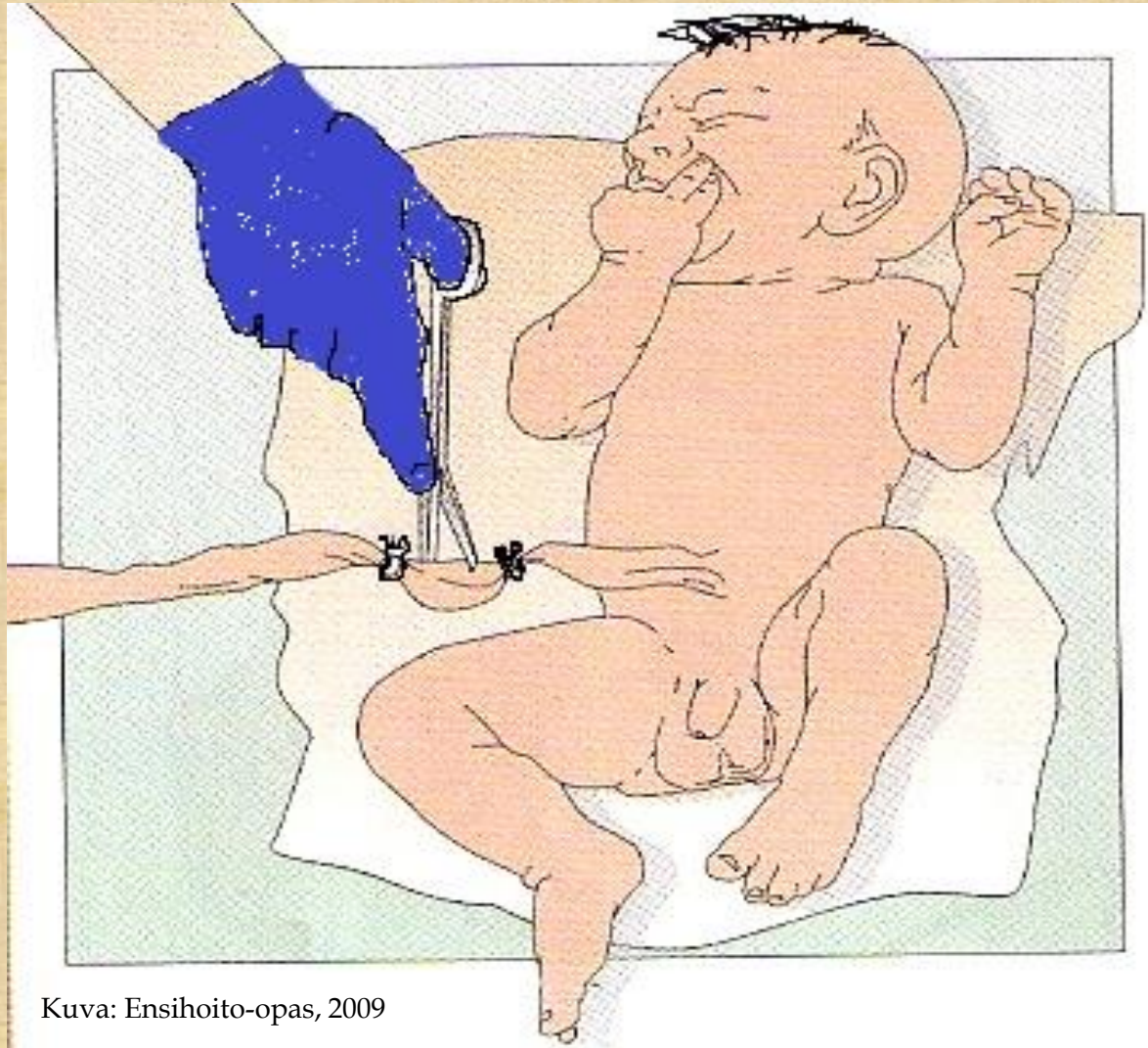
Syntymän jälkeen

- ▣ Lapsi on liukas, joten ota lapsesta tukeva ote.
- ▣ Aseta lapsi kyljelleen alustalle. Puhdista sieraimet ja suu tarvittaessa imulla.
- ▣ Merkitse lapsen syntymäaika muistiin ja kerro se äidille.
- ▣ Anna äidin katsoa lasta ja tarkastaa sukupuoli.
- ▣ Tässä vaiheessa lapsen tulisi hengittää ja usein itkee. Kasvojen värin pitäisi olla vaaleanpunainen. Kuivaa lapsi puhtaalla pyyhkeellä.

jatkuu

- Napanuoran keskiosaan asetetaan kaksi sulkijaa.
- Napanuora katkaistaan saksilla sulkijoiden välistä.
- Varmistetaan ettei napanuoran päistä vuoda verta.
- Jos verenvuotoa, lisätään sulkija tai esim. kanttinauha toisen sulkijan viereen.
- Tutki lapsi. Apgarin pisteillä mitataan lapsen vointia 1 ja 5 min. kuluttua syntymästä

Napanuoran sitominen ja katkaisu

Kuva: Ensihoito-opas, 2009

Sairaalan ulkopuolinen synnytys

Anssi Mattila, Timo Sassi, Kemi-Tornion AMK

Apgarin pisteet

Pisteet →	0	1	2
Sydämen Syke	Ei tunnu	Alle 100	Yli sata
Hengitys	Ei todettavissa	Harva, Haukkova	Yli 30 ja itkee
Ärtyvyys	Ei reagoi	Reagoi hitaasti kosketukseen	Vastustelee kosketukseen
Lihasjänteisyys	Velto	Koukistaa raajoja	Liikehtii hyvin
Ihon väri	Sinertävä, Kalpea	Punakka, Ääreisosat sinertää	Punakka kauttaaltaan

jatkuu

- ▣ Jos lapsi vaikuttaa terveeltä (Apgarin pisteet 9 - 10), aseta lapsi äidin rintakehän päälle ja peitä pyyhkeellä niin, että vain kasvot näkyvät.'
- ▣ Peitä lapsi huovalla ja avaruuslakanalla.

Istukan syntymisvaihe

- ✿ Istukka syntyy yleensä itsestään n. puolen tunnin kuluttua lapsen syntymästä
- ✿ Äidin kannalta vaarallisin vaihe.
- ✿ Istukkaa ei saa vetää ulos.
- ✿ Verenvuoto kuuluu asiaan. Yleensä vuoto ei ole enempää kuin 500 ml ja se tyrehtyy parissa minuutissa istukan syntymän jälkeen.
- ✿ Jos vuoto jatkuu, annetaan lapsen hamuta äidin rintoja ja hierotaan kahdella kädellä äidin kohtua vatsanpeitteiden päältä kohtuullisella voimalla.

jatkuu

- Jos istukka ei synny 30 minuutissa ja vuoto on runsasta (Yli 500ml) nesteytetään 1000ml Ringerillä ja kiireellinen kuljetus sairaalaan.
- Äidille annetaan happea
- Seurataan sykettä ja verenpainetta
- Yhteys ensihoitolääkəriin tai synnytyssairaalaan
- Kun istukka on syntynyt, laitetaan se muovipussiin ja kuljetetaan mukana sairaalaan.
- Ennakkoilmoitus sairaalaan äidin ja lapsen saapumisesta.

Erityistilanteita:

- Napanuoran esiinluiskahdus:

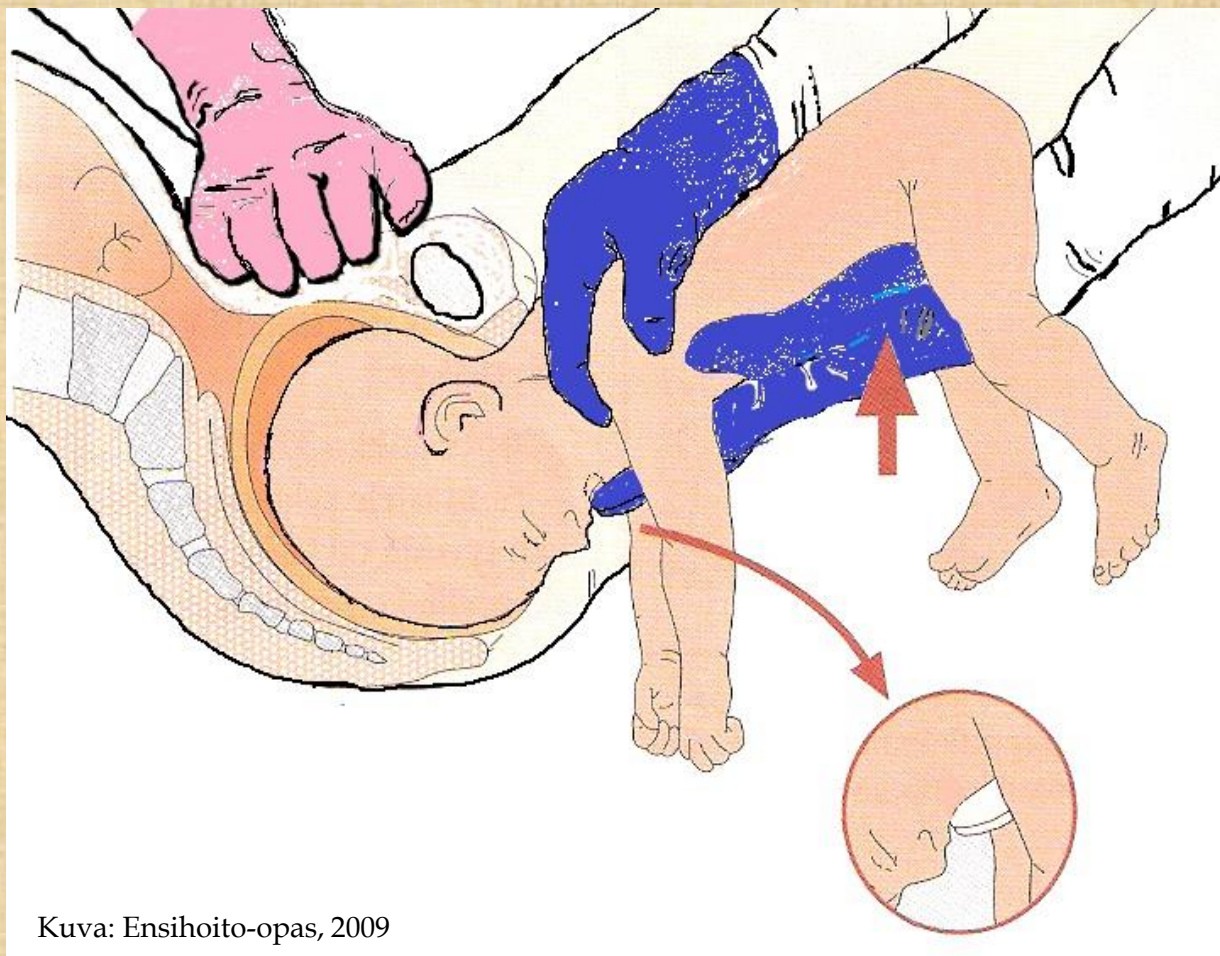

Kuva: Uusi ensihoidon käsikirja, 2003, s.429

Perätilasyntytyt

- ▣ Ensin tulee näkyviin pakarat tai alaraajat
- ▣ Anna lapsen syntyä siihen koskematta, kunnes lapsi on syntynyt kainaloihin asti.
- ▣ Auta alempi hartia ulos lasta nostamalla ja toinen hartia vartaloa laskemalla, jolloin ylempi hartia syntyisi.
- ▣ Toisen käden etusormi asetetaan lapsen suuhun ja ohjataan lapsen leukaa kohti rintaa.
- ▣ Ponnistuksen aikana pää synnytetään nostamalla, ei vedetä.
- ▣ Muuten toimitaan samoin kuin normaalissa synnytyksessä.

Pään synnyttäminen perätilasynnytyksessä

Kuva: Ensihoito-opas, 2009

Vastasyntyneen elvytys

- ▣ Reagoiko lapsi käsittelyyn itkemällä, yskimällä tai irvistämällä
- ▣ Hengittääkö, onko hengitystaajuus yli 30/min
- ▣ Tuntuuko syke ja onko yli 100
- ▣ Ärsytä lasta taputtelemalla jalkapohjiin, kuivaamalla ja imemällä hengitysteitä
- ▣ Mikäli lapsi ei reagoi 10-15s. jälkeen, aloita puhalluselvytys, maskilla 30 % hapella ja varmista rintakehän liike. Taajuus 50/min
- ▣ Jos ei merkkejä verenkierrosta, aloita paineluelvytys kahdella sormella rintalastan alaosasta 1:3 rytmityksellä (elvytysohjeet muuttuvat, tarkista aika ajoin käypä hoito)

Jatkuu

- ▣ Varmista lisäapu
- ▣ Verenkierron palauduttua ja lapsen alkaessa reagoida elvytykseen liikehtimällä ja itkemällä, jatka maskiventilaatiota edelleen 30% hapella 50 /min. Pyydä hoito-ohje.
- ▣ Estä lämmönhukka
- ▣ Aseta pulssioksimetri lasten tarra-anturilla.
- ▣ Kuljetus hoito-ohjeen mukaisesti sairaalaan, jossa on vastasyntyneiden teho-osasto
- ▣ Ennakkoilmoitus tilanteesta.

Lopuksi

- ▣ Rauhallinen toiminta tärkeää
- ▣ Sairaalan ulkopuolinen synnytys on usein helppo avustajalle.
- ▣ Äidillä saattaa kuitenkin olla nopean synnytyksen jälkeen ns. veltto kohtu, joka voi vuotaa kohtuonteloon. Äidin sykkeen ja verenpaineen seuranta tärkeää.
- ▣ Lapsen ruumiinlämpö laskee helposti.

Lähteet

- ▣ Alaspää Ari & Kuisma Markku & Rekola Leena & Sillanpää Kirsi (toim). Uusi ensihoidon käsikirja. 2009. Jyväskylä, Gummerus kirjapaino
- ▣ Castrén Maaret & Kurola Jouni & Lund Vesa, Silfast Tom. Ensihoito-opas, 2005. Ensihoito-opas. 1.-3. painos. Helsinki. Kustannus Oy Duodecim.
- ▣ Eskola Kaarina & Hytönen Eeva. Naisen elämä ja hoitotyö. 1996. Porvoo. WSOY.
- ▣ Silfast Tom & Castrén Maaret & Kurola Jouni & Lund Vesa & Martikainen Matti. Ensihoito-opas. 4. uudistettu painos. 2009. Tallinna. Kustannus oy Duodecim.